

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-637047-VII-11006.4/09/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 14/02/2010

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
Warszawa

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzają wizytacje w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.

Istotnym problemem, dostrzeżonym w trakcie wykonywania tych czynności, jest niedoprowadzanie do wskazanych wyżej placówek nieletnich, wobec których sądy rodzinne postanowiły zastosować takie środki wychowawcze. Przykładowo, według danych Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno - Pedagogicznej (CMPPP), w dniu 28 stycznia 2010 r. odnotowano 902 nieletnich niedoprowadzonych do ośrodków. Taka sytuacja powoduje, że każdorazowo wyznaczone przez CMPPP miejsce w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku socjoterapii, blokowane jest przez 3 miesiące, licząc od daty wskazania. Dopiero po okresie 3 miesięcy, rezerwowane miejsce jest zwalniane i zajmowane wskazaniem dla innego nieletniego. W efekcie, na umieszczenie w tego typu placówkach obecnie oczekuje około 1600 nieletnich. Blisko 30% tej liczby to nieletni, którzy mieli już wskazywane przez CMPPP placówki (często kilkakrotnie), jednakże nie zostali do nich doprowadzeni. Podobne trudności z doprowadzeniem pojawiają się również w przypadku wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych, wobec których wnioskowano o umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku

socjoterapii (według danych CMPPP z dnia 28 stycznia 2010 r. odnotowano 46 nieletnich niedoprowadzonych z tych placówek do ośrodków).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lipca 2004 r. w *sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym oraz młodzieżowym ośrodku socjoterapii* (Dz. U. Nr 178, poz. 1833) nie określa, kto jest odpowiedzialny za doprowadzenie nieletniego do placówki. Zgodnie z przepisami *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, zwanej dalej u.p.n. (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.), sprawy nieletnich należą do właściwości sądu rodzinnego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. W związku z tym, sąd rodzinny jest jedynie władnym organem do wydania nakazu doprowadzenia nieletniego przez funkcjonariuszy Policji (lub zobowiązania do tego innej instytucji lub osoby) do ośrodka, wskazanego przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno - Pedagogicznej (CMPPP). Ponadto, zadaniem sądu (wynikającym z u.p.n. oraz z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w *sprawie szczegółowego sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń w sprawach nieletnich* [Dz.U. Nr 107, poz 894]) jest również sprawowanie nadzoru nad wykonaniem własnego postanowienia. Nadzór nad wykonaniem orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub socjoterapii winien również obejmować monitorowanie kwestii doprowadzenia nieletnich do tych placówek. Jednakże nader często sądy rodzinne nie czynią tego.

Skuteczne doprowadzenie wychowanków do wskazanych placówek i tym samym zmniejszenie liczby oczekujących na umieszczenie, uczyniłoby system resocjalizacji nieletnich bardziej efektywnym. Dlatego też konieczny jest systematyczny i wnikliwy nadzór sądów rodzinnych nad wykonaniem postanowienia o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub socjoterapii, również w zakresie jego doprowadzenia do ośrodka.

Kolejnym problemem, który został dostrzeżony w wizytowanych placówkach, jest wydawanie przez sądy rodzinne postanowień o umieszczeniu nieletnich o wysokim stopniu demoralizacji w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w *sprawie*

rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach (Dz. U. Nr 52, poz. 467 ze zm.), młodzieżowe ośrodki socjoterapii prowadzone są dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym **mogą być zagrożone niedostosowaniem społecznym lub uzależnieniem** i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz specjalistycznej pomocy psychoedukacyjnej.

Tymczasem, sądy rodzinne często wydają postanowienie o umieszczeniu w tego typu placówce nieletnich niedostosowanych społecznie, o stopniu demoralizacji znacznie większym niż pozostali wychowankowie. Taka sytuacja nie sprzyja realizacji głównych założeń socjoterapii, warunkujących jej skuteczność. Wymienieni wyżej nieletni często zakłócają pracę wychowawczą i terapeutyczną, nie pozwalając tym samym na zrealizowanie głównych celów socjoterapii (rozwojowych, terapeutycznych i edukacyjnych). Ponadto, swoim zachowaniem zagrażają bezpieczeństwu innych wychowanków lub porządkowi placówki.

Sądzę, że przypadki niewłaściwego kwalifikowania nieletnich do młodzieżowych ośrodków socjoterapii mogą wynikać z trudności związanych ze zrozumieniem specyfiki funkcjonowania tych ośrodków, a także nieznanomości głównych założeń socjoterapii. Żywię przekonanie, że zorganizowanie odpowiednich szkoleń dla sędziów rodzinnych w powyższym zakresie jest niezbędne dla zapewnienia prawidłowego orzekania środków wychowawczych.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionych kwestiach. Jednocześnie informuję, iż pismo w tej samej sprawie skierowałem do Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa.

Łukasz Gajda
Przewodniczący